

PerSaldo

www.pgb.nl

Meerjarenplan

Beleid & Belangenbehartiging

2024 - 2027

Duurzame verbetering van het pgb-systeem

Inhoud

Vooraf	3
1. Inleiding	4
2. Hoe staat het pgb ervoor	5
2.1 Actielijnen Toegang & toerusting en Zorg van naasten in het sociaal domein	5
2.2 Actielijn pgb-wooninitiatieven	6
2.3 PGB Portaal	6
2.4 Flexibele inzet pgb	6
3. De toekomst van het pgb	7
3.1 Eén toegangsloket	7
3.2 Integraal pgb	7
3.3 Alternatieve vergoedingen	7
4. Tot slot	7

Vooraf

Voor het lezen van dit plan is het goed om te weten wat het persoonsgebonden budget (pgb) is. En we leggen hieronder kort uit wat Per Saldo voor een organisatie is en waar wij voor staan.

TOELICHTING PERSOONSGEBONDEN BUDGET

Het pgb is een belangrijk instrument binnen het Nederlandse zorgstelsel. Het is een gelijkwaardig alternatief voor, of aanvulling op, naturazorg. Het pgb stelt mensen in staat om zelf hun zorg en ondersteuning flexibel in te kopen. Het geeft mensen met een hulpvraag meer regie over hun eigen leven: ze schakelen zelf hun zorgverleners¹ in, bepalen wanneer en waar ze met hen afspreken en hoe de zorg wordt geleverd. Voor zorg en ondersteuning kunnen budgethouders zorgverleners inhuren die goed bij hen passen en bij de zorg die ze nodig hebben. Voor bepaalde zorg of ondersteuning kan dat bijvoorbeeld ook een familielid zijn, of iemand uit de buurt. Met het huidige tekort op de arbeidsmarkt aan professionele zorgverleners is dat een groot voordeel.

TOELICHTING PER SALDO

Per Saldo is de landelijke belangenvereniging van mensen met een pgb. Per Saldo biedt informatie, advies, ondersteuning, trainingen en voorlichting aan budgethouders en andere betrokkenen. En we komen op voor de belangen van budgethouders, in de politiek en bij andere partijen die betrokken zijn bij het pgb. Het pgb en het belang van de budgethouder staan voorop. We hebben nauw contact met politieke partijen, delen knelpunten en geven advies. En we denken mee over, en dragen bij aan, oplossingen.

¹ In dit plan spreken we over zorgverleners, maar dat betreft ook hulpverleners en begeleiders.

1. Inleiding

Het versterken van het persoonsgebonden budget (pgb) is essentieel voor eigen regie en de kwaliteit van zorg voor budgethouders en hun vertegenwoordigers². Veel budgethouders ervaren echter nog onvoldoende keuzevrijheid voor het pgb, ten opzicht van naturazorg. Ook ervaren zij dat de tarieven niet toereikend zijn en de administratieve lasten veel te hoog.

Hierdoor zijn budgethouders niet altijd in staat om op een goede manier met het pgb te werken. Dit bleek al uit de uitkomsten van het onderzoek van Significant 'De betekenis en waarde van het pgb' uit 2021. Sindsdien hebben we al mooie successen behaald. De afgelopen regeerperiode is er veel aandacht geweest voor het pgb. Veel van de knelpunten rondom het pgb worden erkend door het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). Samen met alle betrokken partijen, zoals koepelorganisaties Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), Zorgverzekeraars Nederland (ZN), brancheorganisaties van aanbieders van pgb-zorg, zorgkantoren, zorgverzekeraars en diverse gemeenten, werken we aan het vinden van oplossingen. Het contact met deze betrokken partijen heeft al geleid tot een breed draagvlak voor het pgb in de Tweede Kamer.

Het pgb wordt weer als een belangrijk instrument gezien om de eigen regie over je leven te krijgen en te houden. Samen met het ministerie van VWS hebben we een aantal pgb-actielijnen ontwikkeld en diverse acties ondernomen. We hebben een positieve samenwerking ervaren met de diverse betrokken partijen en natuurlijk met onze partners, zoals Ieder(in), de Patiënten Federatie en Mind. Het is belangrijk om deze banden te onderhouden en te versterken. De komende 4 jaar zetten we gezamenlijk de volgende stappen richting een eenvoudiger, transparanter en doeltreffender pgb. Er is pas een goed resultaat bereikt, als budgethouders en vertegenwoordigers merkbare verbeteringen ervaren.

TOELICHTING KEUZEVRIJHEID

Het pgb moet altijd een gelijkwaardige keuze zijn naast naturazorg. Mensen krijgen nog te vaak een pgb opgedrongen, bijvoorbeeld als er geen passende ondersteuning is ingekocht, of om bestaande wachtlijsten te omzeilen. Of mensen worden niet goed geïnformeerd over wat het werken met een pgb inhoudt en hoe zij alle rollen moeten vervullen. Daardoor zijn zij zich niet voldoende bewust van wat deze keuze inhoudt.

De zorg en ondersteuning regelen met een pgb moet altijd een bewuste, positieve keuze zijn. Een persoon moet de eigen regie willen en kunnen voeren. En diegene, of diens vertegenwoordiger, moet in staat zijn om

met een pgb te werken of bereid en in staat zijn dit te leren. Als dit niet zo is, dan moet de verstrekker onderzoeken hoe iemand alsnog passende zorg en ondersteuning kan krijgen, via naturazorg of individuele contractering (voorheen: persoonsvolgende financiering).

Sommige gemeentes zijn op zoek naar weigeringsgronden. Als je de juiste doelgroep weet te herkennen en kan toetsen of zij voldoende pgb-vaardig zijn, zijn weigeringsgronden niet nodig. Per Saldo strijdt hiervoor en blijft in gesprek met de gemeenten waar dit speelt. Wij vinden het belangrijk dat iedereen gelijke toegang heeft tot een pgb, ongeacht in welke gemeente je woont.

² In dit document worden budgethouders en vertegenwoordigers verder genoemd als budgethouders

2. Hoe staat het pgb ervoor

Op een aantal onderwerpen zijn de afgelopen jaren al de nodige stappen gemaakt. En daar wordt ook de komende tijd nog aan gewerkt. Deze onderwerpen komen in dit hoofdstuk aan bod. Deze verbeteringen zouden ook naar de pgb-regelingen in de andere zorgwetten moeten worden doorgetrokken, voor meer uniformiteit.

In de afgelopen kabinetsperiode zijn door het ministerie van VWS, in samenwerking met Per Saldo, een aantal knelpunten rondom het pgb in kaart gebracht. Daaruit zijn de pgb-actielijnen voortgekomen. Per Saldo is nauw betrokken bij de uitvoering van deze pgb-actielijnen:

- Toegang & toerusting en Informele zorg en hulp van naasten in het sociaal domein (oorspronkelijk 2 actielijnen)
- Pgb-wooninitiatieven

2.1 Actielijnen Toegang & toerusting en Zorg van naasten in het sociaal domein

Er zijn te veel wetten en regels. Hierdoor raken budgethouders in de knel en maken soms onbedoeld fouten. Daar komt nog bij dat verschillende gemeenten soms andere regels toepassen, of ze passen dezelfde regels anders toe. Daardoor worden mensen op verschillende manieren behandeld en ontstaat rechtsongelijkheid.

2.1.1 Toerusting nieuwe budgethouders

Veel van de knelpunten waar budgethouders tegenaan lopen zijn te voorkomen door het verbeteren van de informatievoorziening vooraf. In 2024 start Per Saldo, in samenwerking met het ministerie van VWS en de VNG, met het project 'Toerusting nieuwe budgethouders'. Per Saldo biedt nieuwe budgethouders die een pgb krijgen vanuit de gemeente de mogelijkheid tot het volgen van een gratis online pgb-introductie cursus. Zo gaan nieuwe budgethouders beter voorbereid van start. Ook medewerkers van de deelnemende gemeenten kunnen bij een aparte bijeenkomst aansluiten, zodat zij voortaan beter toegerust zijn om de rol van pgb-verstrekker te vervullen.

2.1.2 Toereikende tarieven

Op dit moment zijn de tarieven vanuit de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo) en de Jeugdwet, die budgethouders mogen hanteren voor passende zorg of ondersteuning, vaak niet toereikend. Budgethouders kunnen daardoor niet altijd voldoende, of kwalitatief goede zorg inkopen. Daarnaast zijn de verschillen tussen gemeenten groot en is de opbouw van het tarief niet altijd duidelijk.

Daarom heeft Per Saldo in 2023, samen met het ministerie van VWS en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), een 'Handreiking toereikende tarieven pgb' laten ontwikkelen, zodat gemeenten weten hoe zij tot marktconforme tarieven kunnen komen. Deze handreiking moet zorgen voor een meer uniforme, uitlegbare en uitvoerbare werkwijze voor gemeenten. Hierbij moet rekening gehouden worden met kostencomponenten bij het berekenen van de te hanteren pgb-tarieven door gemeenten, die van toepassing zijn binnen de verschillende functies en soorten overeenkomsten.

De grote uitdaging nu is dat deze handreiking door alle gemeenten, op een juiste manier, gebruikt gaat worden. Vanaf het tweede kwartaal van 2024 wordt deze handreiking onder de aandacht gebracht bij raadsleden en adviesraden, zodat het op de politieke agenda van gemeenten komt. Gemeenten kunnen de tarieven voor het komende jaar met behulp van deze handreiking vaststellen. Belangrijk is nu om te monitoren of dat ook daadwerkelijk gebeurt. Als blijkt dat de handreiking niet wordt gebruikt, dan gaan wij ervoor pleiten dat het gebruik van de handreiking verplicht wordt gesteld.

2.1.3 Passend beschikken - Langdurige indicaties

Bij passend beschikken kijken we naar wat er nodig is om beschikkingen beter te laten aansluiten bij de hulpvraag en bij de duur van de beperking. Sinds 15 mei 2023 is het wanneer er sprake is van een stabiele langdurige zorgvraag mogelijk om vanuit de Zorgverzekeringswet een langere toekenning, tot vijf jaar, voor het pgb te krijgen. Budgethouders hoeven hierdoor minder vaak opnieuw een indicatie en machtiging aan te vragen, waardoor de administratieve lasten en onzekerheden sterk verlaagd worden. Per Saldo werkt nu, samen met VWS en de VNG aan een soortgelijke regeling voor het sociaal domein (Wmo en Jeugdwet). Hiervoor is geen wijziging nodig in wet- en regelgeving. Gemeenten kunnen nu al langere indicaties uitgeven.

2.1.4 Informele zorg door naasten

Mensen die bereid zijn om zorg te verlenen aan een familielid zijn goud waard. Zij geven soms hun baan en carrière op om dit te doen. Deze mensen moeten beter ondersteund worden. Het is belangrijk dat de budgethouder en de naaste die de ondersteuning gaat bieden vooraf alle voordelen, nadelen en risico's kunnen afwegen, om een juiste beslissing te kunnen nemen. Het is noodzakelijk dat duidelijker wordt wat in alle redelijkheid verwacht mag worden van naasten. Maar het is ook belangrijk dat budgethouders zorg door naasten vanuit een pgb kunnen organiseren, als er meer nodig is. Die duidelijkheid kan er komen door bijvoorbeeld een handreiking, die handvatten biedt voor zowel medewerkers van gemeenten, als voor budgethouders, over wanneer inzet van naasten mogelijk is met een pgb. Per Saldo is in gesprek met gemeenten om te achterhalen wat gemeenten nodig hebben om hier meer duidelijkheid over te krijgen.

2.2 Actielijp pgb-wooninitiatieven

Bewoners van wooninitiatieven moeten een bewuste keuze maken voor eigen regie, en weten wat eigen regie en zeggenschap over leven en zorg inhoudt. Juist ook wanneer de zorg collectief wordt ingekocht. Met onze input heeft het ministerie van VWS een beschrijving gemaakt van wat de minimale eisen zijn van individuele regie in een pgb-wooninitiatief. Hierdoor weten (toekomstige) bewoners welke zeggenschap mogelijk is. Op die manier kunnen toekomstige bewoners een betere afweging maken in welk initiatief zij willen wonen, of van welke zorgaanbieder zij gebruik willen maken.

En de zorgaanbieder heeft een richtlijn over hoe zeggenschap in het wooninitiatief vorm moet krijgen. Per Saldo werkt de komende tijd aan een goede toerusting van bewoners en zorgaanbieders, zodat zij weten hoe zeggenschap toegepast wordt in een collectief wooninitiatief.

Per Saldo vindt dat pgb-wooninitiatieven, als zij de voorkeur geven aan zorg verlenen in naturazorg, eenvoudiger een contract met het zorgkantoor moeten kunnen krijgen. Dit is nu vaak vrijwel niet mogelijk, bijvoorbeeld door het gebrek aan contracteerruimte bij het zorgkantoor. Daarnaast kan regeldruk ook een reden zijn voor zorgaanbieders om de overstap niet te maken. Aan de andere kant moet het niet zo zijn dat een pgb-wooninitiatief een overstap maakt vanwege financiële prikkels, of omdat een verstrekker of zorgaanbieder dat wil. Uitgangspunt voor een overstap moet een gelijk speelveld zijn, waar keuzevrijheid en objectieve voorlichting voorop staan.

Ook werkt Per Saldo samen met andere partijen aan het inzichtelijk maken van de kwaliteit van (nieuwe) pgb-zorgaanbieders. Dit is van toegevoegde waarde voor zowel de budgethouders, als de toezichhouders. Deze informatie moet ook gericht zijn op wat budgethouders belangrijk vinden. Op die manier kunnen zij een betere afweging maken in de keuze voor een bepaald wooninitiatief.

2.3 PGB Portaal

Het PGB Portaal is een online systeem waar budgethouders hun financiële en administratieve zaken eenvoudiger kunnen regelen en beheren. Het PGB Portaal is op dit moment beschikbaar voor budgethouders (en zorgverleners) uit de wet langdurige zorg (Wlz) en voor de budgethouders uit 6 gemeenten. De invoering van het PGB Portaal voor alle budgethouders schiet niet op en moet sneller. Wij pleiten ervoor dat de volgende groep budgethouders met een pgb uit de Wmo of Jeugdwet op korte termijn aansluit. Daarnaast moeten ook de budgethouders uit de Zorgverzekeringswet zo snel mogelijk worden aangesloten. Zo kunnen alle budgethouders binnenkort genieten van de voordelen van het portaal, zoals meer rust, veiligheid en eigen regie, en minder administratieve lasten. Veel van deze budgethouders kunnen niet wachten om in het PGB Portaal te gaan werken. Het is niet meer uit te leggen dat zij nog steeds geen toegang hebben tot dit systeem. Per Saldo werkt er hard aan om dit zo snel mogelijk voor elkaar te krijgen. Verder werken we doorgaans aan het verbeteren van de functionaliteiten van dit systeem.

2.4 Flexibele inzet pgb

Per Saldo maakt zich sterk voor het behouden of herstellen van flexibele inzet van het budget in alle zorgwetten. De zorg-/ondersteuningsvraag van budgethouders kan per week verschillen. Soms hebben ze meer zorg nodig, bijvoorbeeld bij een terugval of ziekte. Of minder zorg, bijvoorbeeld als er iemand komt logeren die mantelzorg kan leveren. Daarom moeten zij budget hebben dat ze flexibel kunnen inzetten voor zorg en ondersteuning, op het moment dat het nodig is. Het zou ook mogelijk moeten zijn om te kunnen schuiven tussen toegekende zorgfuncties. Dit is ook altijd de kern geweest van het pgb. Per Saldo ziet dat verstrekkers steeds minder flexibiliteit toestaan bij de inzet van het pgb. Het is van essentieel belang dat budgethouders de flexibiliteit behouden om met het pgb passende zorg/ondersteuning te organiseren.

3. De toekomst van het pgb

In het vorige hoofdstuk zijn onderwerpen aan bod gekomen waar al actie op is ondernomen en waar op korte termijn zichtbaar resultaat kan worden behaald voor de budgethouder. Alles wat in gang is gezet blijven we nauwlettend volgen en zo nodig grijpen we weer in. In dit hoofdstuk lichten we onze toekomstvisie toe voor een eenvoudiger, doeltreffender en duurzaam pgb.

3.1 Eén toegangsloket

Regionaal moet er één onafhankelijk toegangsloket komen, waar mensen met al hun zorg- en ondersteuningsvragen terecht kunnen. De indicatie van de zorg (en het pgb) wordt dan over alle zorgwetten heen geregeld. Dit is de oplossing voor de knelpunten in de toegang tot zorg. Met één loket wordt er integraal naar alle zorg- en ondersteuningsvragen gekeken en wordt bepaald welk (zorg)domein waarvoor verantwoordelijk is. Vervolgens wordt de toekenning en beschikking door de juiste verstrekker geregeld. Mensen met een zorg- en ondersteuningsvraag moeten hier niet zelf mee worden belast.

Mensen met een levenslange/leven brede beperking of ziekte moeten uiteindelijk voor alle hulpvragen terecht kunnen bij één domeinoverstijgend loket die ook bevoegd is de nodige toekenningen en beschikkingen af te geven. Eén centraal, deskundig en onafhankelijk orgaan, voor de toegang tot zorg en ondersteuning, maar ook voor werk, onderwijs en vrije tijd, voor alle wetten. Hiervoor is een wetswijziging nodig.

3.2 Integraal pgb

Ons ultieme doel is het integraal pgb: één toekenning van één flexibel budget, door één loket. Een integraal pgb is een bundeling van budgetten vanuit meerdere zorgwetten of levensdomeinen, zoals werk, onderwijs en vrije tijd voor één persoon, of meerdere personen uit één gezin/huishouden. Het integraal pgb kan voor een

grote groep mensen een enorme meerwaarde hebben. Hierdoor wordt het weer mogelijk om zorg op maat te leveren en meer eigen regie te behouden. Hierdoor verbetert de kwaliteit van leven, want budgethouders hebben minder administratieve lasten, krijgen minder zorgverleners over de vloer en hebben één vast aanspreekpunt. Bovendien leidt dit in veel gevallen tot een doelmatigere inzet van zorggeld: er zijn minder kosten, omdat veel zaken gecombineerd kunnen worden.

3.3 Alternatieve vergoedingen

Het zou aan beide kanten veel tijd en geld opleveren, als mensen met een hulpvraag niet voor elk uurtje zorg of ondersteuning een indicatie aan moet vragen. Daarom wil Per Saldo voor lichte, structurele hulpvragen naar het model toe dat in Vlaanderen is ingevoerd. Daar kunnen mensen met een handicap voor deze hulpvragen een ondersteuningstoelage krijgen van maandelijks €300. Als dat onvoldoende is, dan kan alsnog een aanvraag worden gedaan voor een (maatwerk)voorziening, waarover wel verantwoording afgelegd moet worden.

Deze toeslag wordt gezien als een basis ondersteuningsbudget. Dat wordt maandelijks op de persoonlijke bankrekening gestort en hoeft niet te worden verantwoord. Dit zou de administratieve lasten verminderen. Voor budgethouders zou dit veel stress en onzekerheid wegnemen.

4. Tot slot

Voor alle onderwerpen in dit plan gaan we ons de komende jaren inzetten, om ervoor te zorgen dat budgethouders zoveel mogelijk uit hun pgb kunt halen, met zo min mogelijk zorgen. Er is onderling vertrouwen nodig om vooruitgang te boeken op deze onderwerpen. Om dit vertrouwen te realiseren, moeten alle betrokken partijen samen kijken naar knelpunten, daarover in gesprek gaan en gezamenlijk oplossingen vinden. De kernwaarde van het pgb moet altijd centraal staan: de vrijheid om passende zorg te regelen, vanuit eigen regie en met zo min mogelijk belasting. Met als doel dat budgethouders merkbare verbeteringen ervaren en niet in de knel komen.